

Warszawa, 2 sierpnia 2016 r.

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY

Al. J. Ch. Szucha 12a

00-918 Warszawa

TRYBUNAŁ KONSTITUCYJNY KANCLARIA	
wpł. dnia	02. 08. 2016
L.dz.	L.zał. ....

Wnioskodawca:

Grupa posłów na Sejm RP VIII kadencji
według załączonej listy,

Przedstawiciel grupy posłów:

poseł Kamila Gasiuk-Pihowicz,
poseł Barbara Dolniak
poseł Eugeniusz Kłopotek

Pełnomocnik grupy posłów:

dr Tomasz Zalasieński, radca prawny,
Kancelaria Domański Zakrzewski Palinka sp. k.
Rondo ONZ 1, 00-124

Uczestnicy postępowania:

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej,
Prokurator Generalny,
Rada Ministrów

WNIOSEK

O KONTROLĘ KONSTITUCYJNOŚCI PRAWA

Działając na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 188 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 482 ze zm., dalej: „Konstytucja RP”), w imieniu grupy

posłów na Sejm RP VIII kadencji, których lista stanowi załącznik do niniejszego wniosku, wnoszę o stwierdzenie, że:

- 1) Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1157, dalej: „UTK z 2016 r.”) jest w całości niezgodna z art. 2 w zw. z art. 118 ust. 1 i 3, art. 119 ust. 1 i 2, art. 173 w zw. z art. 10, art. 195 ust. 1 oraz Preambułą Konstytucji RP – zarówno ze względu na wadliwy tryb jej przyjęcia, jak i ze względu na wprowadzane zasady funkcjonowania konstytucyjnego organu władzy publicznej prowadzące do jego dysfunkcyjności i braku możliwości rzetelnego wykonywania określonych konstytucyjnie zadań, a także ze względu na wtórne wprowadzanie norm uznanych już przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją RP.

Jako wnioski alternatywne wobec zarzutu sformułowanego w pkt 1 – wnoszę o stwierdzenie, że:

- 2) przepis art. 6 ust. 7 UTK z 2016 r. jest niezgodny z art. 194 ust. 1 Konstytucji RP,
- 3) przepis art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. g) UTK z 2016 r. jest niezgodny z art. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP,
- 4) przepis art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. – w zakresie, w jakim zobowiązuje Krajową Radę Sądownictwa do wykazywania, na podstawie art. 191 ust. 2 Konstytucji RP, że kwestionowana ustawa lub inny akt normatywny dotyczy spraw objętych jej zakresem działania – jest niezgodny z art. 191 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 w zw. z art. 186 ust. 2 Konstytucji RP,
- 5) przepis art. 38 ust. 3 – 6 UTK z 2016 r. są niezgodne z art. 2 i art. 173 w zw. z Preambułą Konstytucji RP oraz art. 10 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP,
- 6) przepis art. 61 ust. 1 – 3 UTK z 2016 r. są niezgodne z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 173 w zw. z w zw. z Preambułą Konstytucji RP, art. 10 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP,
- 7) przepis art. 68 ust. 5 – 7 UTK z 2016 r. jest niezgodny z art. 2, art. 173 w zw. z art. 10, art. 190 ust. 5, art. 195 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 oraz Preambułą Konstytucji RP,
- 8) przepis art. 72 ust. 1 pkt 6 UTK z 2016 r. – w zakresie nakazującym zawarcie w wyroku informacji o wyniku głosowania sędziów Trybunału, rozumianego jako głosowanie sędziów w toku narady sędziowskiej przed wydaniem wyroku – jest niezgodny z art. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP,
- 9) przepis art. 80 ust. 4 UTK z 2016 r. – w zakresie, w jakim stwarza podstawy do rozpatrzenia innego niż niezwłoczne uwzględnienie przez Prezesa Rady Ministrów wniosku Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w art. 80 ust. 4 UTK z 2016 r. – jest niezgodny z art. 190 ust. 2 Konstytucji RP;
- 10) przepisy art. 83 ust. 1, art. 85, art. 86 i art. 87 UTK z 2016 r. są niezgodne z art. 2, art. 45 ust. 1, art. 173 w zw. z art. 10 oraz Preambułą Konstytucji RP;
- 11) przepis art. 83 ust. 2 UTK z 2016 r. jest niezgodny z wynikającą z Preambuły Konstytucji RP zasadą sprawności działania instytucji publicznych, a także z art. 2 oraz art. 173 w zw. z art. 10 Konstytucji RP;

- 12) przepis art. 84 UTK z 2016 r. jest niezgodny z wynikającą z Preambuły Konstytucji RP zasadą rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych, z art. 2, art. 173 w zw. z art. 10, a także z art. 191 ust. 1 pkt 1-5 oraz z art. 195 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP;
- 13) przepis art. 89 ustawy jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 10, art. 173 oraz art. 190 ust. 1 i 2 Konstytucji RP;
- 14) przepis art. 90 ustawy jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 10, art. 173 oraz art. 194 ust. 1 Konstytucji RP;
- 15) przepis art. 92 ustawy jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP.

Wnioskodawca wnosi ponadto o:

- 1) wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (DZ. U. poz. 1064, poz. 1928, poz. 2129 – orzeczenie TK K 34/15, poz. 2147 – orzeczenie TK K 35/15, poz. 2217, OTK ZU 2/16 – orzeczenie TK K 47/15, dalej: „UTK z 2015 r.”) w okresie *vacatio legis* UTK z 2016 r. W ocenie Wnioskodawcy argumenty przedstawione w niniejszym wniosku stanowią wystarczającą podstawę do wydania orzeczenia, a sprawa dotyczy zagadnienia prawnego, które zostało wystarczająco wyjaśnione we wcześniejszych orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego (w szczególności w orzeczeniach w sprawach K 34/15, K 35/15 i K 47/15). Negatywne skutki wejścia w życie UTK z 2016 r., w szczególności dla praw i wolności jednostki oraz sprawności i rzetelności działania instytucji publicznych, a także – w ocenie Wnioskodawcy – oczywista niekonstytucyjność zaskarżonych przepisów UTK z 2016 r., uzasadniają wydanie wyroku w okresie *vacatio legis* UTK z 2016 r. na posiedzeniu niejawnym;
- 2) jeżeli wniosek, o którym mowa w pkt 1 powyżej, nie będzie możliwy do uwzględnienia, Wnioskodawca wnosi, aby Trybunał Konstytucyjny – działając na podstawie art. 188 pkt 1 w związku z art. 8 ust. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP – rozpoznał niniejszy wniosek w oparciu o bezpośrednio stosowane przepisy Konstytucji RP, z pominięciem zaskarżonych przepisów UTK z 2016 r. Niniejszy wniosek Wnioskodawca uzasadnia tym, że wskazane w *petitum* wniosku przepisy UTK z 2016 r. są przedmiotem kontroli konstytucyjności, więc ich uwzględnienie przy wyrokowaniu, a następnie stwierdzenie niekonstytucyjności, prowadziłoby do wydania przez TK orzeczenia na podstawie niekonstytucyjnych przepisów. Niniejszy wniosek jest uzasadniony także koniecznością ochrony podstawowych zasad ustrojowych i wartości towarzyszących demokratycznemu państwu prawnemu, ochrony racjonalności prawodawcy, a także – do czego obliguje treść Preambuły Konstytucji RP – zapewnienia gwarancji praw i wolności obywatelskich oraz sprawności i rzetelności działania instytucji publicznych. Podkreślenia także wymaga, że zasada domniemania konstytucyjności prawa, stanowiąca konsekwencję funkcjonowania modelu racjonalnego prawodawcy, nie wiąże Trybunału Konstytucyjnego w zakresie przepisów będących przedmiotem kontroli konstytucyjności prawa. Należy dodać, że analogiczny wniosek Wnioskodawcy Trybunał Konstytucyjny podzielił w sprawie K 47/15, słusznie kierując się koniecznością ochrony interesu publicznego oraz standardów państwa prawnego.

UZASADNIENIE

I. Uwagi wprowadzające

Niniejszy wniosek składa grupa 50 posłów na Sejm RP VIII kadencji, której – na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 188 pkt 1 Konstytucji RP – przysługuje generalna legitymacja do występowania do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie hierarchicznej zgodności norm.

W dniu 22 lipca 2016 r. Sejm RP uchwalił UTK z 2016 r. (rozpoznając łącznie projekty zawarte w drukach sejmowych nr 129, nr 550, nr 558, nr 569/ VIII kadencja). Ustawa ta została opublikowana w Dzienniku Ustaw 2016 poz. 1157. Przepis art. 92 UTK z 2016 r. przewiduje, że ustawa ta wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Wniosek obejmuje zarzut niezgodności z Konstytucją RP całej UTK z 2016 r., a także – alternatywnie – zarzuty niezgodności z Konstytucją RP poszczególnych jej przepisów. Zgodnie z art. 50 ust. 3 UTK z 2015 r. zarzuty stawiane kwestionowanej ustawie obejmują zatem zarówno treść regulacji, jak i tryb jej wydania (czynność prawodawczą). W charakterze wzorców kontroli powołano treści normatywne wywodzone z Preambuły Konstytucji RP, art. 2, art. 7, art. 10, art. 45 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 118 ust. 1 i 3, art. 119 ust. 1 i 2, art. 173, art. 186 ust. 2, art. 190 ust. 1, 2 i 5, art. 191 ust. 1 pkt 1-5 i ust. 2, art. 194 ust. 1, art. 195 ust. 1, art. 197 Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 57 ust. 4 UTK z 2015 r. przedstawicielem wnioskodawcy zostali ustanowieni indywidualnie Kamila Gasiuk-Pihowicz, Barbara Dolniak oraz Eugeniusz Kłopotek, posłowie na Sejm RP VIII kadencji. Każdy z przedstawicieli jest upoważniony do samodzielnego reprezentowania Wnioskodawcy oraz modyfikacji treści wniosku.

Wnioskodawca na podstawie art. 57 ust. 4 UTK z 2015 r. ustanowił również pełnomocnika w osobie radcy prawnego, dr Tomasza Załasińskiego. Wnioskodawca wnosi również, aby korespondencja w niniejszej sprawie była kierowana na adres do doręczeń pełnomocnika Wnioskodawcy.

II. Konstrukcja *petitum* wniosku

Wnioskodawca skonstruował *petitum* wniosku w oparciu o dwie alternatywne grupy zarzutów. Pierwsza z nich obejmuje zarzut naruszenia art. 2 w zw. z art. 118 ust. 1 i 3, art. 119 ust. 1 i 2, art. 173 w zw. z art. 10, art. 195 ust. 1 oraz Preambuły Konstytucji RP przez całą UTK z 2016 r. Zarzut ten uzasadnia równoczesne skumulowanie w jednym akcie normatywnym licznych wad konstytucyjnych, przede wszystkim wad dotyczących procedury legislacyjnej, w jakiej przyjęto UTK z 2016 r., ale także wad, którymi dotknięte są poszczególne rozwiązania regulacyjne zawarte w UTK z 2016 r. Szczegółowe uzasadnienie zarzutów mieszczących się w ramach pkt 1 *petitum* i skłaniających Wnioskodawcę do tezy o naruszeniu Konstytucji RP przez całą UTK z 2016 r. znajduje się w pkt III niniejszego wniosku.

Druga grupa zarzutów – postawiona przez Wnioskodawcę alternatywnie wobec pkt 1 *petitum* – kierowana jest wobec poszczególnych przepisów UTK z 2016 r. W tym miejscu należy zauważyć, że treść UTK z 2016 r. wykazuje istotne, niemal bliźniacze, podobieństwo do treści ustawy z dnia 1

sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 1997 r., Nr 103, poz. 643 ze zm., dalej: „UTK z 1997 r.”). Analizując treść poszczególnych przepisów, jak i systematykę ustawy, należy dojść do wniosku, że UTK z 2016 r. powstała wskutek wprowadzenia zmian i poprawek na bazie UTK z 1997 r. Powielenie przez ustawodawcę w UTK z 2016 r. większości przepisów obowiązujących na gruncie UTK z 1997 r., do których dodano kilka nowych przepisów, inne modyfikując, ma istotne znaczenie dla sposobu formułowania zarzutów naruszenia Konstytucji RP ujętych w ramach ich drugiej grupy (pkt 2 – 15 *petitum*).

W związku z powyższym Wnioskodawca zdecydował się postawić zarzuty zakresowej niezgodności z Konstytucją RP, wówczas, gdy przepis o zbliżonej treści obowiązywał na gruncie UTK z 1997r., nie budząc wątpliwości konstytucyjnych w praktyce jego stosowania, a ustawodawca w UTK z 2016 r. zmodyfikował go wprowadzając elementy normatywne, które są – w ocenie Wnioskodawcy – niekonstytucyjne. Postawienie w takim przypadku zarzutu zakresowego naruszenia Konstytucji RP prowadzi do usunięcia niekonstytucyjnych treści normatywnych z przepisu, stwarzając jednocześnie podstawę do obowiązywania zgodnych z Konstytucją RP norm prawnych gwarantujących dalsze sprawne i rzetelne funkcjonowanie Trybunału Konstytucyjnego, w oparciu o treść normatywną ugruntowaną we wcześniejszej praktyce orzeczniczej TK. Wnioskodawca kwestionuje w całości jedynie te przepisy UTK z 2016 r., które w całości nie dają się pogodzić z zasadami i normami wynikającymi z Konstytucji RP.

III. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP całości UTK z 2016 r. (pkt 1 *petitum*)

Wnioskodawca dostrzega podstawy do stwierdzenia niezgodności z Konstytucją RP całej UTK z 2016 r. Zarzut ten Wnioskodawca uzasadnia odwołując się zarówno do argumentów proceduralnych, związanych z przebiegiem procesu legislacyjnego, jak i materialnych, będących konsekwencją licznych wad konstytucyjnych dotyczących wielu przepisów UTK z 2016 r., w tym przede wszystkim wprowadzaniem przez UTK z 2016 r. przepisów wtórnie niekonstytucyjnych, których niezgodność z Konstytucją RP została już stwierdzona w orzeczeniu TK o sygn. K 47/15.

Poniżej w ramach pkt III wniosku uzasadnione zostaną jedynie argumenty wskazujące na wadliwość procesu legislacyjnego, w którym UTK z 2016 r. została przyjęta. Uzasadnianie pozostałych, wskazanych wyżej argumentów, znajduje się w dalszej części wniosku, odnoszącej się do poszczególnych przepisów UTK z 2016 r. Argumenty te wraz z ich uzasadnieniem kumulatywnie dają podstawy do zarzutu naruszenia Konstytucji RP przez całą UTK z 2016 r.

Kwestionowana ustawa stanowi efekt łącznego rozpoznania czterech projektów ustaw (poselskie projekty ustaw zawarte w drukach 129, 558 i 569 oraz obywatelski projekt ustawy zawarty w druku 550). Projektem, który stanowił podstawę dla prac komisji i podkomisji sejmowej był projekt poselski zawarty w druku 558. Projekty te stały się przedmiotem prac legislacyjnych prowadzonych w Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, która w dniu 29 czerwca 2016 r. przyjęła sprawozdanie zawierające jednolity tekst projektu UTK z 2016 r. W dniu 5 lipca br. w trakcie II czytania zgłoszono kolejne poprawki do projektu, a Komitet Inicjatywy Ustawodawczej zdecydował o wycofaniu projektu obywatelskiego. W związku z wycofaniem projektu obywatelskiego zdecydowano o konieczności powtórzenia wszystkich prac legislacyjnych. Ponowne drugie czytanie projektu ustawy UTK z 2016 r.,

przeprowadzono jednak już następnego dnia, tj. 6 lipca 2016 r. W dniu 7 lipca 2016 r. Sejm RP przyjął w III czytaniu UTK z 2016 r.

W trakcie prac legislacyjnych w Sejmie RP projekt UTK z 2016 r. został zaopiniowany przez Krajową Izbę Radców Prawnych, Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, Krajową Radę Sądownictwa, Naczelny Sąd Administracyjny, Sąd Najwyższy i Naczelną Radę Adwokacką. We wszystkich tych opiniach projektowi stawiano liczne zarzuty naruszenia Konstytucji RP. Projekt UTK z 2016 r. stał się także przedmiotem dwóch opinii prawnych Biura Analiz Sejmowych¹.

Ustawa o TK uchwalona w III czytaniu przez Sejm RP w dniu 7 lipca 2016 r. została wysłana do Senatu RP, który w uchwale z dnia 21 lipca 2016 r. zgłosił do niej 27 poprawek. W trakcie prac senackich UTK z 2016 r., w wersji uchwalonej przez Sejm RP w III czytaniu, stała się także przedmiotem opinii prawnej sporządzonej przez Biuro Legislacyjne Senatu RP, w której także postawiono tej ustawie liczne zarzuty naruszenia Konstytucji RP. Poprawki senackie zostały przyjęte przez Sejm RP w dniu 22 lipca 2016 r., a ustawa została przedstawiona do podpisu Prezydentowi RP. UTK z 2016 r. została opublikowana w dniu 1 sierpnia 2016 r. w Dz. U. poz. 1157 z 2016 r.

Zdaniem Wnioskodawcy w trakcie prac ustawodawczych doszło do następujących uchybień mających negatywny wpływ na konstytucyjność UTK z 2016 r. i jej zgodność z art. 2 w zw. z art. 118 ust. 1 i 3 oraz art. 119 ust. 1 i 2 Konstytucji RP:

- 1) **naruszenie art. 118 ust. 1 i art. 119 ust. 1 Konstytucji RP** – w związku z połączeniem prac legislacyjnych nad kilkoma projektami ustaw, ustaleniu na ich podstawie w sprawozdaniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka tekstu jednolitego projektu UTK z 2016 r., a następnie wycofaniu projektu obywatelskiego i dalszemu prowadzeniu prac legislacyjnych nad projektem „wiodącym”, rodzą się wątpliwości dotyczące jego zgodności z przepisem art. 118 ust. 1 i art. 119 ust. 1 Konstytucji RP. Ustawodawca dostrzegł wątpliwości proceduralne związane z wycofaniem projektu obywatelskiego i zapowiedział rozpoczęcie od nowa prac legislacyjnych nad projektem UTRK z 2016r. Faktycznie prace były jednak kontynuowane, ale w zmienionej procedurze legislacyjnej. Nie ponowiono bowiem inicjatywy ustawodawczej, lecz przeprowadzono dwukrotne II czytanie projektu UTK z 2016 r.. **W efekcie UTK z 2016 r. została przyjęta przez Sejm RP w procedurze nieznannej Konstytucji RP i Regulaminowi Sejmu RP. Projekt UTK z 2016 r. stał się bowiem w Sejmie RP przedmiotem czterech czytań.** Jak wynika bowiem z kalendarza prac legislacyjnych: I czytanie projektu odbyło się w dniu 10 czerwca 2016 r., II czytanie odbyło się w dniu 5 lipca 2016 r., ponowne II czytanie odbyło się w 6 lipca 2016 r., III czytanie projektu UTK z 2016 r. odbyło się natomiast w dniu 7 lipca 2016 r. Doszło zatem do naruszenia zarówno art. 118 ust. 1 Konstytucji RP, określającego zasady wnoszenia inicjatywy ustawodawczej, jak i – w szczególności – art. 119 ust. 1 Konstytucji RP określającego jako nadrzędną regułę procesu legislacyjnego zasadę trzech czytań. Ustawodawca decydując się na powtórzenie II czytania przesądził, że całość ustawy została przyjęta w trybie nieznanym Konstytucji RP, a co za tym idzie pozostaje w sprzeczności z art. 2 w zw. z art. 118 ust. 1 i 119 ust. 1 Konstytucji RP.

---

¹ Wszystkie wskazane wyżej opinie prawne i stanowiska są dostępne poprzez stronę podmiotową BIP Kancelarii Sejmu RP (www.sejm.gov.pl).

- 2) **naruszenia norm wynikających z art. 118 ust. 3 Konstytucji RP** – uzasadnienie projektu nie przedstawia skutków finansowych wykonania ustawy. Jak wynika z uzasadnienia projektu UTK z 2016r. (druk 558), „*Wejście w życie nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym co do zasady nie spowoduje dodatkowego obciążenia dla budżetu państwa*”. Wnioskodawca przewiduje zatem, że wykonanie ustawy pociąga za sobą skutki finansowe dla finansów publicznych jednak ich w projekcie ustawy nie przedstawia, co prowadzi do naruszenia art. 118 ust. 3 Konstytucji RP.
- 3) **naruszenia art. 119 ust. 2 Konstytucji RP** – szybkie tempo prac nad projektem UTK z 2016 r. w Sejmie RP, przechodzenie do kolejnych czytań dzień po dniu, praca w porze nocnej, nie sprzyjają – stanowiącej warunek *sine qua non* demokratycznej procedury stanowienia prawa – merytorycznej debacie nad projektem ustawy i jego „rozpatrzeniu przez Sejm RP” w rozumieniu Konstytucji RP, a także realizacji prawa posłów do wnoszenia i rozpatrzenia poprawek. W ocenie Wnioskodawcy na etapie prac sejmowych w skutek nadmiernego pośpiechu doszło do naruszenia art. 119 ust. 2 Konstytucji RP i wynikającego z niego prawa posłów do zgłoszenia i rozpatrzenia poprawek poselskich.

W związku z powyższym UTK z 2016 r. jest – w ocenie Wnioskodawcy – w całości niezgodna ze standardami państwa prawnego wynikającymi z art. 2 w zw. z art. 118 ust. 1 i 3, art. 119 ust. 1 i 2, a także – uzasadnienie tych zarzutów znajduje się w dalszej części wniosku – art. 173 w zw. z art. 10 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP. Zarówno przebieg prac legislacyjnych, jak i treść UTK z 2016 r., przeczy standardom prawidłowej legislacji, wynikającym z art. 2 Konstytucji RP, prowadzi do wtórnej niekonstytucyjności prawa, podważając tym samym domniemanie racjonalności prawodawcy.

IV. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisów art. 6 ust. 7 UTK z 2016 r. (pkt 2 petitem)

Zgodnie z art. 6 ust. 7 UTK z 2016 r. „*Sędzia po złożeniu ślubowania stawia się w Trybunale w celu podjęcia obowiązków, a prezes Trybunału przydziela mu sprawy i stwarza warunki umożliwiające wypełnianie obowiązków sędziego*.”. Z pozoru przepis ten nie rodzi najmniejszych wątpliwości konstytucyjnych, oczywiste bowiem jest, że sędzia TK po dokonaniu jego konstytucyjnego wyboru powinien niezwłocznie rozpocząć realizację obowiązków sędziego. Wnioskodawca zdecydował się jednak zakwestionować ten przepis, gdyż w jego ocenie nie w pełni odpowiada on wymaganiom art. 194 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym sędziowie TK wybierani są indywidualnie przez Sejm RP. Z przepisu art. 6 ust. 7 UTK z 2016 r. można bowiem wywodzić normę, że to złożenie ślubowania wobec Prezydenta RP stanowi czynność konstytucyjną warunkującą rozpoczęcie realizacji obowiązków sędziego TK. W świetle wymagań konstytucyjnych dotyczących wyboru sędziów TK, adresatami tego przepisu powinni być sędziowie, którzy zostali prawidłowo wybrani przez Sejm RP i złożyli ślubowanie wobec Prezydenta RP.

Szeroko na temat znaczenia prawnego zaprzysiężenia sędziów TK przez Prezydenta RP i jego relacji wobec powołania sędziów przez Sejm RP wypowiada się Trybunał Konstytucyjny – rozstrzygając wszelkie wątpliwości w tym zakresie – w orzeczeniach o sygn. K 34/15, a także K 35/15 i K 47/15. Tezy przywołane przez Trybunał Konstytucyjny w tych orzeczeniach znajdują także zastosowanie w niniejszej sprawie.

Z powyższych względów Wnioskodawca podnosi wątpliwość co do zgodności kwestionowanego przepisu z art. 194 ust. 1 Konstytucji RP.

V. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisów art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. g) UTK z 2016 r. (pkt 3 petitum)

Zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. g) UTK z 2016 r. „*Trybunał Konstytucyjny orzeka w pełnym składzie w sprawach, w których trzech sędziów Trybunału, w terminie 14 dni od otrzymania przez nich odpisów skarg konstytucyjnych, a także odpisów wniosków i pytań prawnych, o których mowa w art. 38 ust. 1, złoży stosowny wniosek w tej sprawie.*”. Kwestionowany przepis stwarza podstawy prawne do tego, aby trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego, w tym – co ważne – także sędziowie, którzy nie zostali wyznaczeni do składu orzekającego w danej sprawie, mogło ingerować w tryb jej rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny, wnosząc o jej rozpoznanie w innym składzie.

W ocenie Wnioskodawcy kwestionowany przepis narusza zasadę niezawisłości sędziów TK, wyrażoną w art. 195 ust. 1 Konstytucji RP. O możliwości rozpoznania sprawy w pełnym składzie w dotychczasowej praktyce orzeczniczej TK mógł decydować Prezes TK oraz skład orzekający wyznaczony do rozpoznania sprawy. W każdym jednak takim przypadku musiała zostać spełniona dodatkowa przesłanka szczególnej zawiłości sprawy, z uwagi na którą rozpoznanie sprawy w pełnym składzie staje się uzasadnione. Rozwiązanie takie – słusznie – przewiduje również UTK z 2016 r. w art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. f).

W przypadku kwestionowanego przepisu z wnioskiem mogą wystąpić jednak dowolni sędziowie TK, także spoza składu wyznaczonego do rozstrzygnięcia sprawy, a także – co szczególnie ważne – nie muszą oni uzasadniać swego wniosku szczególną zawiłością sprawy. Dochodzi zatem do sytuacji – niemożliwej do pogodzenia ze standardami niezawisłości sędziowskiej i niezależności składu orzekającego w sprawie oraz zasadami państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) – gdy sędziowie spoza składu, mając krótki okres 14 dni na zapoznanie się ze sprawą, zyskują *de facto* większe uprawnienia procesowe niż sędziowie wyznaczeni do rozpoznania sprawy. Wątpliwości konstytucyjne dotyczące zgodności kwestionowanego przepisu z art. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP są – w ocenie Wnioskodawcy – uzasadnione już w związku samym włączeniem sędziów TK spoza składu wyznaczonego do rozpoznania sprawy w proces decyzyjny związany z jej rozpatrywaniem. Przyznany kwestionowanym przepisem szeroki zakres uprawnień sędziów TK spoza składu orzekającego dodatkowo te wątpliwości wzmacnia.

W powyższych względów przepis art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. g) jest sprzeczny z art. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP.

VI. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. (pkt 4 petitum)

W myśl art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. wniosek pochodzący od organu lub organizacji, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 2–5 Konstytucji RP, powinien zawierać także powołanie przepisu prawa lub statutu, wskazującego, że kwestionowana ustawa lub inny akt normatywny dotyczy spraw objętych ich zakresem działania. Przepis art. 191 ust. 1 Konstytucji RP w pkt od 2 do 5 wskazuje następujące

pomioty legitymowane do wniesienia wniosku o kontrolę konstytucyjną: Krajowa Rada Sądownictwa, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego, ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych, kościoły i inne związki wyznaniowe. Należy podkreślić, że w przypadku Krajowej Rady Sądownictwa przepis art. 191 ust. 1 pkt 2 odsyła do art. 186 ust. 2 Konstytucji RP, który stanowi, że *„Krajowa Rada Sądownictwa może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją aktów normatywnych w zakresie, w jakim dotyczą one niezależności sądów i niezawisłości sędziów”*.

Systemowa analiza art. 191 ust. 1 pkt 2 i art. 186 ust. 2 Konstytucji RP pozwala stwierdzić, że Krajowa Rada Sądownictwa w zakresie aktów normatywnych, które dotyczą *„niezależności sądów i niezawisłości sędziów”* dysponuje generalną legitymacją wnioskową, a kwestionowana regulacja nie musi dotyczyć zakresu działania KRS, lecz może dotyczyć także zakresu działania innych podmiotów, w tym przede wszystkim sądów i trybunałów. Objęciem Krajowej Rady Sądownictwa dyspozycją normy zawartej w art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. jest więc zbyteczne, bowiem zakres przedmiotowy wniosków tejże Rady jest wyznaczony przez normę rangi konstytucyjnej, zawartą w art. 186 ust. 2 Konstytucji RP. Przepis art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. koliduje zatem z art. 186 ust. 2 Konstytucji RP, który przyznaje Krajowej Radzie Sądownictwa uprawnienie do wniesienia wniosku do TK w zakresie aktów normatywnych dotyczących niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Próba zastosowania art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. do wniosków spełniających wymóg art. 186 ust. 2 Konstytucji RP może doprowadzić do – niezgodnych z tym przepisem konstytucyjnym – prób ograniczenia zakresu przedmiotowego wniosków sformułowanych przez Krajową Radę Sądownictwa.

Zasadność postawionego zarzutu niekonstytucyjności art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. potwierdza jednoznacznie treść art. 191 ust. 2 Konstytucji RP, który – uzależniając przyznanie szczególnej legitymacji wnioskowej od wykazania, że akt kwestionowany normatywny dotyczy zakresu działania wnioskodawcy – ma zastosowanie wyłącznie wobec podmiotów wskazanych a art. 191 ust. 1 pkt 3 – 5 Konstytucji RP, tj. organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, ogólnokrajowych organów związków zawodowych oraz ogólnokrajowych władz organizacji pracodawców i organizacji zawodowych, kościołów i innych związków wyznaniowych. Krajowa Rada Sądownictwa nie została objęta przesłanką art. 191 ust. 2 Konstytucji RP, bowiem jej legitymacja wnioskowa ma charakter generalny w zakresie spraw wskazanych w art. 186 ust. 2 Konstytucji RP i nie ogranicza się do aktów normatywnych kształtujących działania KRS, ale do wszelkich aktów normatywnych dotyczących *„niezależności sądów i niezawisłości sędziów”*.

W konsekwencji art. 33 ust. 5 UTK z 2016 r. w zakresie, w jakim zobowiązuje Krajową Radę Sądownictwa do wskazywania, na podstawie art. 191 ust. 2 Konstytucji RP, że kwestionowana ustawa lub inny akt normatywny dotyczy spraw objętych jej zakresem działania, narusza art. 191 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 w zw. z art. 186 ust. 2 Konstytucji RP.

VII. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art.38 ust. 3 – 6 UTK z 2016 r. (pkt 5 petitum)

W myśl art. 38 ust. 3 UTK z 2016 r. terminy rozpraw, na których rozpoznawane są wnioski, wyznaczone są *„według kolejności wpływu spraw do Trybunału”*. Przepisem szczególnym względem

tej regulacji jest art. 38 ust. 4 UTK z 2016 r., zgodnie z którym kolejność wpływu wniosku nie dotyczy przypadków rozpatrywania:

- 1) wniosków w sprawie zgodności ustaw przed ich podpisaniem i umów międzynarodowych przed ich ratyfikacją z Konstytucją;
- 2) wniosków w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy budżetowej albo ustawy o prowizorium budżetowym przed ich podpisaniem;
- 3) wniosków w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy o Trybunale Konstytucyjnym;
- 4) wniosków o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej oraz powierzenia Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej;
- 5) wniosków w sprawie sporów kompetencyjnych między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa;
- 6) wniosków w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych.

W świetle art. 38 ust. 6 UTK z 2016 r. *„W przypadku łącznego rozpoznania wniosków, termin z ust. 3 określa się według terminu pierwszego wniosku.”*

Podporządkowanie działalności TK zasadzie rozpoznawania skarg i wniosków według kolejności ich wpływu narusza – zdaniem Wnioskodawcy – zasadę efektywności, w myśl której działania instytucji publicznych wymagają skonstruowania takich ram organizacyjnych i proceduralnych, aby powierzone im zadania mogły realizować terminowo, bez nieuzasadnionej zwłoki, w sposób na tyle szybki, na ile jest to możliwe. Wymóg sprawności działania instytucji publicznych wyklucza również przyjmowanie rozwiązań, których celem samym w sobie jest spowolnienie owego działania bądź uzależniania jego tempa od przypadkowych okoliczności.

Wprowadzenie przez art. 38 ust. 3 UTK z 2016 r. wymogu wyznaczania terminów rozpraw i posiedzeń niejawnych, na których są rozpoznawane wnioski, według kolejności wpływu spraw oznacza uzależnienie tempa rozpatrywania sprawy przez Trybunał od okoliczności, które z daną sprawą nie pozostają w żadnym merytorycznym związku. Powyższy przepis UTK z 2016 r. oparty został na nieracjonalnym założeniu, że wszystkie sprawy wpływające do Trybunału są porównywalne i potrzebują takiego samego czasu na ich rozpoznanie. Tymczasem – jak zauważył TK w wyroku z dnia 9 marca 2016 r., K 47/15 – *„czas potrzebny na rozpatrzenie sprawy nie jest zależny od liczby innych spraw, które do Trybunału wpłynęły, lecz od specyfiki danej sprawy, w szczególności zaś od liczby zaskarżonych przepisów i stopnia skomplikowania ich treści normatywnej oraz od liczby i złożoności wskazanych wzorców kontroli. Oczywiście jest bowiem, że dokonanie kontroli zgodności z Konstytucją całej ustawy liczącej np. kilkadziesiąt przepisów wymaga więcej czasu niż zbadanie konstytucyjności tylko jednego przepisu takiej ustawy. Następcza kontrola konstytucyjności ustaw – w przeciwieństwie do kontroli prewencyjnej – wymaga od Trybunału często ustalenia praktyki stosowania tej ustawy przez sądy, co dodatkowo wydłuża czas rozpoznania sprawy”*. Żadna z tych okoliczności, kształtującą specyfikę procedowania w zakresie kontroli konstytucyjności aktów normatywnych, nie została wzięta pod uwagę przy konstruowaniu rozwiązania przyjętego w art. 38 ust. 3, 4 i 6 UTK z 2016 r., co więcej – rozwiązania wtórnie niekonstytucyjnego, bowiem przywracającego mechanizm oceniony negatywnie w ww. wyroku z dnia 9 marca 2016 r., K 47/15. W konsekwencji art. 38 ust. 3 i 4 UTK z 2016 r. naruszają wymogi demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), a także sprecyzowane w Preambule Konstytucji RP wymagania dotyczące rzetelnego i sprawnego działania

instytucji publicznych, uniemożliwiając także rozpoznanie sprawy nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

Ponadto, art. 38 ust. 3, 4 i 6 UTK z 2016 r. naruszają zasadę niezależności władzy sądowniczej i jej odrębności od władzy ustawodawczej (art. 173 w związku z art. 10 Konstytucji RP), bowiem ustalanie tempa rozpatrywania poszczególnych spraw, w tym wyznaczanie terminów rozpraw i posiedzeń niejawnych, wiąże się ściśle z warunkami orzekania przez Trybunał. Zadaniem ustawodawcy, jak stwierdzono w wyroku z dnia 9 marca 2016 r., K 47/15, „*jest stworzenie optymalnych warunków, a nie ingerowanie w proces orzekania przez określanie momentu, w którym Trybunał może się zająć daną sprawą*”. Skoro wszystkie sprawy inicjowane wnioskiem są rozpoznawane przez Trybunał na rozprawie lub posiedzeniu niejawnym, to art. 38 ust. 3, 4 i 6 UTK z 2016 r. ingerują w czynności składające się na rozpatrzenie sprawy. Tymczasem ustawodawca tylko wyjątkowo i w uzasadnionych wypadkach może określać maksymalny termin rozpoznania sprawy przez Trybunał, zaś czyniąc to, nie może ingerować w kolejność i tempo podejmowania przez Trybunał poszczególnych czynności procesowych, bowiem decyzje te są zastrzeżone dla władzy sądowniczej, a nie władzy ustawodawczej (art. 10 Konstytucji RP). Należy podkreślić, mając na względzie art. 173 Konstytucji RP, że niezależność Trybunału Konstytucyjnego wymaga zagwarantowania mu swobody orzekania nie tylko przez wykluczenie wpływu innych organów na treść jego orzeczeń, ale również stworzenie proceduralnych gwarancji niezależności, sprawności oraz rzetelności działań TK.

W toku prac legislacyjnych ustawodawca – w drodze poprawki senackiej – dodał do treści art. 38 ust. 5, zgodnie z którym „*Prezes Trybunału może wyznaczyć termin rozprawy z pominięciem wymogu, o którym mowa w ust. 3, jeżeli jest to uzasadnione ochroną wolności lub praw obywatela, bezpieczeństwa państwa lub porządku konstytucyjnego. Na wniosek pięciu sędziów prezes Trybunału może ponownie rozważyć decyzję o wyznaczeniu terminu rozprawy*”. Treść pierwszego zdania przywołanego ust. 5, istotnie łagodzi rygoryzm reguły wyznaczania terminu rozprawy wedle kolejności wpływu. Nie zmienia to jednak faktu, że reguła ta nadal pozostaje – jak orzekł TK w sprawie K 47/15 – sprzeczna z Konstytucją RP. Niekonstytucyjność ta wymaga stwierdzenia również w niniejszej sprawie.

Drugie zdanie przywołanego ust. 5 rodzi dodatkowo istotne wątpliwości interpretacyjne, co do jego normatywnego znaczenia. Przepis ten – w ocenie Wnioskodawcy – jest wątpliwy z punktu widzenia zasad zaufania obywateli do państwa oraz zasad prawidłowej legislacji, wynikających z art. 2 Konstytucji RP. Ustawodawca stwarza bowiem 5 sędziom prawo do złożenia do Prezesa TK wniosku o „*ponowne rozważenie decyzji o wyznaczeniu terminu rozprawy*”. Biorąc pod uwagę, że decyzja o wyznaczeniu terminu rozprawy, po podjęciu przez Prezesa TK, jest przesyłana niezwłocznie uczestnikom postępowania, jej zmiana – na wniosek 5 sędziów, po ponownym rozważeniu przez Prezesa TK – rodzi istotne wątpliwości z punktu widzenia zasady zaufania obywateli do państwa i pewności prawa stron postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

Reasumując, art. 38 ust. 3 – 6 UTK z 2016 r. są – zdaniem Wnioskodawcy – niezgodne z art. 2 i art. 173 w związku z Preambułą Konstytucji RP oraz art. 10 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, przez to, że uniemożliwiając organowi konstytucyjnemu, którym jest Trybunał Konstytucyjny, rzetelne i sprawne działanie oraz ingerując w jego niezależność i odrębność od pozostałych władz, naruszają zasady państwa prawnego.

VIII. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 61 ust. 1 – 3 UTK z 2016 r. (pkt 6 petitum)

W myśl art. 61 ust. 1 UTK z 2016 r. „Rozprawa nie może się odbyć wcześniej niż po upływie 30 dni od doręczenia zawiadomienia o jej terminie.”. Przepis ust. 2 przewiduje w tym zakresie wyjątek, zgodnie z którym „Termin, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy kontroli ustawy budżetowej albo ustawy o prowizorium budżetowym przed jej podpisaniem oraz rozpatrzenia wniosku w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej określonej w art. 3 ust. 3, do którego Trybunał powinien przystąpić niezwłocznie.”. Zgodnie natomiast z ust. 3 w sprawach pytań prawnych, skarg konstytucyjnych i sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa, prezes Trybunału może zarządzić skrócenie terminu określonego w ust. 1 ww. przepisu UTK z 2016 r. o połowę, chyba że odpowiednio skarżący, sąd zadający pytanie prawne albo wnioskodawca wyrazi sprzeciw w terminie 7 dni od doręczenia zarządzenia prezesa Trybunału.

Zbliżony problem prawny, związany z długością terminu oczekiwania na wyznaczenie rozprawy, był już przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 47/15. Wówczas kwestionowany przepis wyznaczał zasadniczo 3 miesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie rozprawy, z wyjątkiem spraw rozpatrywanych w pełnym składzie TK, gdzie okres ten wynosił 6 miesięcy. Trybunał Konstytucyjny stwierdził wówczas, że kwestionowane przepisy naruszają art. 2 i art. 173 w związku z Preambułą Konstytucji RP oraz art. 10 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W uzasadnieniu wyroku K 47/15 TK stwierdził, że tak określone terminy oczekiwania na wyznaczenie rozprawy „Po pierwsze, uniemożliwiają one Trybunałowi uwzględnienie w procesie orzekania innych przepisów ustawy o TK, a w szczególności art. 83, art. 85 ust. 1, art. 86 pkt 1 oraz art. 117 ust. 1. Po drugie, wprowadzenie wymogu długiego „wyczekiwania” na rozprawę nie uwzględnia specyfiki poszczególnych spraw, która wymusza ich rozpoznawanie w różnym tempie oraz priorytetowe traktowanie niektórych z nich. Po trzecie, tak znaczne odsuwanie w czasie możliwości odbycia rozprawy w sprawach, które są gotowe do rozstrzygnięcia – bez żadnego racjonalnego uzasadnienia – musi być uznane za niedopuszczalną ingerencję władzy ustawodawczej w proces orzekania przez Trybunał, a tym samym w niezależność tego organu i jego odrębność od innych władz. Po czwarte, bezpodstawne wstrzymywanie rozpoznania sprawy przez Trybunał przez 3 lub 6 miesięcy narusza wymóg rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez sąd, który wystąpił do Trybunału z pytaniem prawnym. Wydłuża się bowiem postępowanie sądowe, zaś okres wyczekiwania na odbycie rozprawy nie może być uznany za zwłokę niezbędną, skoro sam w sobie nie służy lepszemu rozpoznaniu sprawy, lecz wręcz przeciwnie – rozpoznanie owej sprawy spowalnia. Po piąte, okresy wskazane w zaskarżonych przepisach są nadmiernie długie. Widać to zwłaszcza, gdy porówna się je ze znacznie krótszymi terminami na sporządzenia pisemnych stanowisk lub opinii przez uczestników postępowania (art. 82 ust. 2, art. 84 ust. 2 i art. 85 ust. 1 ustawy o TK zakreślają w tym celu termin 2-miesięczny, który może być skrócony, podobnie Rzecznik Praw Obywatelskich ma 30 dni na zgłoszenie udziału w postępowaniu i kolejne 30 dni na przedstawienie stanowiska – por. art. 82 ust. 3 ustawy o TK). W tym kontekście należy podkreślić, że dotychczasowe 14-dniowe wyprzedzenie zostało uznane za optymalne w świetle doświadczeń Rzecznika oraz adwokatów i radców prawnych, reprezentowanych w niniejszym postępowaniu przez NRA i KRRP. Zaskarżone przepisy wielokrotnie podwyższają także standard przewidzianych w innych procedurach sądowych, w których za wystarczające uznaje się zawiadomienie o rozprawie z tygodniowym wyprzedzeniem (por. art. 149 § 2 zdanie trzecie k.p.c.

i art. 91 § 2 zdanie trzecie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz. U. z 2012 r. poz. 270, ze zm.; dalej: p.p.s.a. – tydzień z możliwością skrócenia do 3 dni, art. 353 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k. – co najmniej 7 dni).².

Kwestionowany art. 61 ust. 1 UTK z 2016 r. wyznacza krótszy niż w sprawie K 47/15 (30 – dniowy) termin oczekiwania na wyznaczenie rozprawy. Powyższa argumentacja, przedstawiona przez Trybunał Konstytucyjny, być może traci zatem na sile, ale nadal pozostaje trafna i uzasadniona. Wyznaczenie 30 – dniowego terminu oczekiwania na rozprawę, po otrzymaniu zawiadomienia o jej terminie, w dalszym ciągu prowadzi bowiem do nadmiernej przewlekłości postępowania w sprawie kontroli konstytucyjności prawa. Rozwiązanie to jest także dalekie od wskazanych wyżej standardów przyjętych w innych postępowaniach sądowych. Warto także zauważyć, że dotychczasowa praktyka orzecznicza Trybunału Konstytucyjnego, w której stosowało się 14 – dniowy termin oczekiwania na rozprawę po otrzymaniu zawiadomienia o jej terminie, nie budziła wątpliwości w praktyce, wyważając proporcjonalnie racje ekonomiki procesowej z konieczną ochroną praw procesowych uczestników postępowania.

Przepisy art. 61 ust. 2 i 3 przewidują wyjątki od ogólnej zasady 30 – dniowego oczekiwania na rozprawę po otrzymaniu zawiadomienia o jej terminie. Wątpliwości konstytucyjne budzi w tym zakresie w szczególności ust. 3, który daje możliwość skrócenia tego terminu o połowę jedynie w odniesieniu do pytań prawnych, skarg konstytucyjnych oraz sporów między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa. Wyłącza natomiast taką możliwość w odniesieniu do wniosków konstytucyjnych wnoszonych przez podmioty wskazane w art. 191 ust. 1 Konstytucji RP oraz w sprawach kontroli zgodności z Konstytucją RP celów lub działalności partii politycznych (art. 188 pkt 4 Konstytucji RP).

Przepis art. 61 ust. 3 UTK z 2016 r. różnicuje pod względem ich sytuacji procesowej podmioty uprawnione do inicjowania postępowania kontrolnego przed Trybunałem Konstytucyjnym, czym narusza art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W przypadku bowiem postępowań zainicjowanych wnioskiem (art. 191 ust. 1 Konstytucji RP) lub postępowań w zakresie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych (art. 188 pkt 4 Konstytucji RP) podmioty inicjujące postępowanie nie będą mogły liczyć na szybsze wyznaczenie terminu rozprawy, bowiem Prezes TK w świetle art. 61 ust. 3 UTK z 2016 r. nie dysponuje kompetencją do skrócenia terminu, o którym mowa w art. 61 ust. 3 UTK z 2016 r.

Ustanawiając, nieuzasadnione względami obiektywnymi i wątpliwe z punktu widzenia zasady równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP), zróżnicowanie podmiotów uprawnionych do wszczynania procesu kontroli konstytucyjności prawa regulacją art. 61 ust. 3 UTK z 2016 r., ustawodawca wzmacnia wątpliwości konstytucyjne dotyczące nadmiernej ingerencji władzy ustawodawczej w niezależność Trybunału Konstytucyjnego, a także sytuację procesową stron postępowania przed TK. Nie sposób wskazać uzasadnienia, dlaczego w przypadku kontroli konstytucyjnej aktu normatywnego zainicjowanej wnioskiem, a także w przypadku kontroli celów lub działalności partii politycznych, powinna być wykluczona możliwość skrócenia terminu oczekiwania na rozprawę. Forma środka prawnego, wskutek którego doszło do wszczęcia postępowania, nie przekłada się ani na treść ani na wagę zagadnienia prawnego zawisłego przed Trybunałem Konstytucyjnym, co mogłoby uzasadniać

---

² Orzeczenie TK K 47/15.

obiektywnie takie zróżnicowanie. Przepis art. 61 ust. 3 UTK z 2016 r. wydaje się zatem arbitralną ingerencją władzy ustawodawczej w organizację pracy Trybunału Konstytucyjnego, która jako potencjalnie dysfunkcyjna i dyskryminująca wnioskodawców narusza art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, a także nadmiernie ingeruje w podział i równowagę władz (art. 10 Konstytucji RP) oraz niezależność Trybunału Konstytucyjnego (art. 173 Konstytucji RP).

W związku z powyższym przepisy art. 61 ust. 1 – 3 UTK z 2016 r. należy uznać za sprzeczne z art. 2 i art. 173 Konstytucji RP w związku z Preambułą Konstytucji RP oraz art. 10 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, przez to, że uniemożliwiając organowi konstytucyjnemu, którym jest Trybunał Konstytucyjny, rzetelne i sprawne działanie oraz ingerując w jego niezależność i odrębność od pozostałych władz, naruszają zasady państwa prawnego.

IX. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 68 ust. 5 – 7 UTK z 2016 r. (pkt 7 petitum)

Przepisy art. 68 ust. 5 – 7 UTK z 2016 r. przewidują instytucję sprzeciwu czterech sędziów TK wobec proponowanego rozstrzygnięcia TK, co skutkuje odroczeniem narady na okres 3 miesiące. W myśl art. 68 ust. 5 UTK z 2016 r. w trakcie narady w pełnym składzie co najmniej czterech sędziów może zgłosić sprzeciw wobec proponowanego rozstrzygnięcia, jeśli uzna, że zagadnienie ma szczególnie doniosły charakter ze względów ustrojowych lub ze względu na porządek publiczny i nie zgadzają się oni z kierunkiem rozstrzygnięcia. W przypadku złożenia takiego sprzeciwu, narada ulega odroczeniu o 3 miesiące, a sędziowie, którzy złożyli sprzeciw, na kolejnej naradzie zwołanej po upływie tego terminu prezentują wspólną propozycję rozstrzygnięcia (art. 68 ust. 6 UTK z 2016 r.). Jeżeli w trakcie ponownej narady ponownie co najmniej czterech sędziów zgłosi sprzeciw, narada ulega odroczeniu o kolejne 3 miesiące. Po upływie tego terminu przeprowadza się kolejną naradę i głosowanie (art. 68 ust. 7 UTK z 2016 r.).

Powyższa regulacja – w ocenie Wnioskodawcy – narusza podstawowe standardy państwa prawnego wynikające z art. 2 Konstytucji RP, a także art. 190 ust. 5 Konstytucji RP stanowiący, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zapadają większością głosów oraz art. 195 ust. 1, w myśl którego sędziowie Trybunału Konstytucyjnego w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji RP. Ponadto kwestionowana regulacja stanowi wyraz nadmiernej ingerencji ustawodawcy w zasady prowadzenia narad przez skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego, co należy uznać za niezgodne z art. 173 w zw. z art. 10 Konstytucji RP.

Przewidziana w art. 68 ust. 5 UTK z 2016 r. instytucja wspólnego sprzeciwu czterech sędziów jest obca Konstytucji RP, a także nieznaną systemowi wymiaru sprawiedliwości demokratycznego państwa prawnego. Przeczy bowiem podstawowej zasadzie, zgodnie z którą wyroki zapadają większością głosów, a sędziowie, którzy nie zgadzają się z orzeczeniem mogą zgłosić zdanie odrębne. W kwestionowanej regulacji sędziowie ci zyskują prawo weta zawieszającego, czego nie sposób pogodzić ze standardami państwa prawnego.

Przepis art. 68 ust. 6 UTK z 2016 r., wprowadzając obowiązek zaprezentowania na kolejnej naradzie przez czterech sędziów „wspólnej propozycji rozstrzygnięcia” narusza dodatkowo zasadę niezawisłości sędziego TK, wyrażoną w art. 195 ust. 1 Konstytucji RP. Sędzia TK, jako niezawisły i podlegający jedynie Konstytucji RP, podejmuje decyzje merytoryczne indywidualnie, w sposób wolny

do nacisków zewnętrznych, jak i wewnętrznych. Każdy sędzia TK ma swobodę wyrażania swojego stanowiska w czasie narady, w momencie kolegiального podejmowania decyzji przez skład orzekający co do rozstrzygnięcia danej sprawy dysponuje wolnym od nacisków, indywidualnym, prawem głosu. W przypadku, gdy większość składu orzekającego przyjmuje pogląd odmienny, każdy sędzia w ramach swojej niezawisłości może sformułować zdanie odrębne (*votum separatum*). Systemowe rozumienie art. 190 ust. 5 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP prowadzi do wniosku, że każdy sędzia TK działając w sposób niezawisły jest wolny od nacisków instytucjonalnych lub faktycznych pochodzących nie tylko z zewnątrz Trybunału Konstytucyjnego, czy spoza składu orzekającego, ale jego niezawisłość obejmuje także wpływ pozostałych członków tego składu. W momencie podejmowania decyzji kolegiальной zastosowanie może znaleźć jedynie zasada większości zwykłej oraz uprawnienie sędziego będącego w mniejszości do sformułowania *votum separatum*. Nawet w tym zakresie utarty zwyczaj sądowy akcentuje niezawisłość każdego sędziego TK, bowiem sędzia może sformułować zdanie odrębne jedynie we własnym imieniu i w ramach swobodnej decyzji – „*Votum separatum, jest prawem sędziego i nie można go pociągać do odpowiedzialności za to, że z tego prawa nie skorzystał a został np. przegłosowany. Ustalenie tych faktów jest właśnie interwencją w tajemnicę narady*”³.

Swoista „instytucjonalizacja” mniejszości sędziowskiej stworzona poprzez regulacje art. 68 ust. 5 – 7 UTK z 2016 r. nie znajduje uzasadnienia konstytucyjnego w świetle zasady państwa prawnego, niezawisłości sędziego TK i mechanizmu kolegiального podejmowania decyzji składu orzekającego, uregulowanego w art. 190 ust. 5 Konstytucji RP.

Przepisy art. 68 ust. 5 – 7 UTK z 2016 r., przewidując dysfunkcyjny mechanizm podejmowania rozstrzygnięć przez TK, wprowadzając instytucję „wspólnego sprzeciwu”, odroczenia narady i wypracowania „wspólnego stanowiska” czteroosobowej mniejszości, doprowadzą jedynie do powstania znacznej przewlekłości postępowania przed TK, co w przypadku spraw zainicjowanych skargą konstytucyjną lub pytaniem prawnym przełoży się dodatkowo na naruszenie prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

W związku z powyższym Wnioskodawca stoi na stanowisku, że kwestionowane przepisy art. 68 ust. 5 – 7 są niezgodne z art. 2, art. 45 ust. 1, art. 173 w zw. z art. 10, art. 190 ust. 5, art. 195 ust. 1 oraz Preambułą Konstytucji RP.

X. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 72 ust. 1 pkt 6 UTK z 2016 r. (pkt 8 petitum)

Zgodnie z art. 72 ust. 1 pkt 6 UTK z 2016 r. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego powinno zawierać „rozstrzygnięcie Trybunału, w tym wynik głosowania sędziów.”. Przepis art. 72 nawiązuje do art. 71 UTK z 1997 r., który jednak (pkt 6) nakazywał jedynie publikację „rozstrzygnięcia Trybunału”.

Przewidziany w art. 72 ust. 1 pkt 6 UTK z 2016 r. obowiązek ujawnienia w treści orzeczenia wyników głosowania sędziów – w ocenie Wnioskodawcy – godzi w tajemnicę narady sędziowskiej stanowiącą jedną z gwarancji niezawisłości sędziowskiej. Tym samym przepis ten – w zakresie, w jakim nakazuje zawarcie w wyroku informacji o wyniku głosowania sędziów Trybunału, rozumianego jako głosowanie

---

³ Wyrok TK z dnia 24 czerwca 1998 r., K 3/98, OTK ZU nr 4/1998, poz. 52.

sędziów w toku narady sędziowskiej przed wydaniem wyroku – jest niezgodny z wymogami demokratycznego państwa prawnego, podstawowymi, rudymenarnymi standardami systemu wymiaru sprawiedliwości w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji RP) oraz niezawisłości sędziów Trybunału Konstytucyjnego (art. 195 ust. 1 Konstytucji RP).

Tajemnica narady i głosowania służy przede wszystkim unikaniu nacisków społecznych na członków składu orzekającego. Słusznie wskazuje się w literaturze, że w sytuacji poufności tych czynności sędziowie nie są narażeni na szykany i osobiste pretensje kierowane pod ich adresem w związku z podejmowanymi decyzjami w czasie wyrokowania. Końcowy wynik głosowania jest podawany jako stanowisko organu kolegialnego i chroni poszczególnych członków składu orzekającego. Ani Konstytucja RP ani żadna ustawa procesowa – poza art. 72 ust. 1 pkt 6 UTK z 2016 r. – nie przewiduje możliwości zwolnienia z tajemnicy narady i głosowania. Rozwiązanie takie jest nieznanym państwom demokratycznym. Tajemnica narady sędziowskiej i głosowania stanowi bowiem istotną, wręcz podstawową, gwarancję niezawisłości sędziowskiej, chroniąc sędziego w procesie podejmowania decyzji przed naciskami z zewnątrz. Ponadto, ma ona także na celu zwiększenie zaufania społeczeństwa do sądów oraz wzmocnienie ich autorytetu⁴, a także wpływ na postrzeganie wymiaru sprawiedliwości⁵.

W związku z powyższym przepis art. 72 ust. 1 pkt 6 – w zakresie, w jakim nakazuje zawarcie w wyroku informacji o wyniku głosowania sędziów Trybunału, rozumianego jako głosowanie sędziów w toku narady sędziowskiej przed wydaniem wyroku – należy uznać za sprzeczny z art. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP.

XI. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP art. 80 ust. 4 UTK z 2016 r. (pkt 9 petitum)

Zgodnie z art. 80 ust. 4 UTK z 2016 r. „Prezes Trybunału Konstytucyjnego kieruje wnioskiem o ogłoszenie wyroków i postanowień, o których mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1 – 3, do Prezesa Rady Ministrów. Ogłoszenie odbywa się na zasadach i w trybie wskazanym w Konstytucji i ustawie z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. 2016, poz. 296).”

W dotychczasowym stanie prawnym, ukształtowanym zarówno na gruncie UTK z 1997 r., jak i UTK z 2015 r., Prezes TK zarządzał publikacją wyroków i postanowień TK. Dotychczasowy system publikacji orzeczeń TK w okresie blisko 30 lat działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego, dobrze sprawdził się w praktyce ustrojowej (z wyłączeniem ostatnich miesięcy). Wnioskodawcy trudno zatem odnaleźć uzasadnienie dla jego zmiany. Ustawodawca w art. 80 ust. 4 UTK z 2016 r. zdecydował się jednak zmienić „zarządzenie publikacji” wyroku przez Prezesa TK na „wystąpienie z wnioskiem o publikację” wyroku przez Prezesa TK do Prezesa Rady Ministrów. Rozwiązanie takie budzi wątpliwości konstytucyjne, w zakresie, w jakim może prowadzić do powierzenia Prezesowi Rady Ministrów kompetencji do weryfikowania wniosku Prezesa TK i tym samym opóźniania publikacji wyroku lub postanowienia TK. W takim przypadku regulacja ta – w ocenie Wnioskodawcy – narusza art. 190 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego podlegają niezwłocznej publikacji w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. W świetle art. 190 ust. 2

⁴ Por. przykładowo: W. Jasiński, *Bezstronność sądu i jej gwarancje w polskim procesie karnym*, Warszawa 2008, s. 430.

⁵ Por. wyrok TK z 27 stycznia 1999 r., sygn. K 1/98, OTK ZU nr 1/1999, poz. 3.

Konstytucji RP Prezes Rady Ministrów, odpowiedzialny za wydawanie dzienników urzędowych, pozbawiony jest jakichkolwiek możliwości weryfikacji zarządzenia/wniosku Prezesa TK o publikację wyroku TK.

W związku powyższym przepis art. 80 ust. 4 UTK z 2016 r. – w zakresie, w jakim stwarza podstawy do rozpatrzenia innego niż niezwłoczne uwzględnienie przez Prezesa Rady Ministrów wniosku Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w art. 80 ust. 4 UTK z 2016 r. – jest niezgodny z art. 190 ust. 2 Konstytucji RP.

XII. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 83 ust. 1, art. 85, art. 86, art. 87 UTK z 2016 r. (pkt 10 petitum)

Zgodnie z art. 83 ust. 1 UTK z 2016 r. „w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy niniejszej ustawy”. Natomiast w myśl art. 85 „jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy został wyznaczony termin rozprawy, rozprawę odracza się, a skład orzekający dostosowuje do przepisów niniejszej ustawy (ust. 1). Termin rozprawy wyznacza się na nowo. Rozprawa toczy się według przepisów niniejszej ustawy (ust. 2).

Zgodnie z art. 86 „jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy został wyznaczony termin publicznego ogłoszenia orzeczenia, ogłoszenie orzeczenia odracza się, a skład orzekający oraz wymogi dotyczące orzeczenia dostosowuje do przepisów niniejszej ustawy”. Z kolei w myśl art. 87 „sprawy skierowane do wstępnego rozpoznania na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293) rozpatruje się na podstawie przepisów niniejszej ustawy o wstępnym rozpoznaniu (ust. 1), a „w przypadku wniosków złożonych przez podmioty określone w art. 191 ust. 1 pkt 3–5 Konstytucji oraz skarg konstytucyjnych, w stosunku do których wezwano wnioskodawców lub skarżących do uzupełnienia braków formalnych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, do dalszego procedowania stosuje się przepisy niniejszej ustawy o wstępnym rozpoznaniu (ust. 2)”.⁶

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że zawarta w kwestionowanych przepisach regulacja przejściowa została sformułowana wadliwie z punktu widzenia konstytucyjnych zasad prawidłowej legislacji (art. 2 Konstytucji RP). Nadaje ona bowiem pierwszeństwo zasadzie bezpośredniego obowiązywania nowego prawa, ze szkodą dla praw i wolności jednostki. Tym samym ustawodawca dopuścił się naruszenia takich zasad prawidłowej legislacji, jak nakaz stosowania należytych przepisów przejściowych i zasada ochrony interesów w toku⁶. W doktrynie prawa konstytucyjnego oraz teorii legislacji nie budzi wątpliwości, że technika należytych przepisów przejściowych powinna opierać się przede wszystkim o zasadę dalszego obowiązywania prawa dawnego (ewentualnie ograniczoną wyznaczeniem terminu dalszego obowiązywania prawa dawnego)⁷, jedynie w taki sposób można bowiem ochronić konstytucyjne prawa, których dochodzenie przez obywatela pozostaje w toku.

⁶ Szerzej zob. T. Zalasinski: Zasada prawidłowej legislacji w poglądach Trybunału Konstytucyjnego, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2008, s. 127 – 133.

⁷ Zob. np. E. Łętowska, Polityczne aspekty prawa intertemporalnego [w:] Państwo, Prawo, Obywatel. Zbiór studiów dla uczczenia 60 – lecia Adama Łopatki, Wrocław 1989, s. 362, S. Wronkowska: Zmiany w systemie prawnym (z zagadnień techniki i polityki legislacyjnej), Państwo i Prawo 1991/8, s. 5 i n., P. Tuleja: Konstytucyjne podstawy prawa intertemporalnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, Kwartalnik Prawa Prywatnego 1997/1, s. 151.

Konsekwencją wejścia w życie tak sformułowanych przepisów przejściowych będzie konieczność ponownego wyznaczenia składu orzekającego w sprawach, które zostały wszczęte pod rządami obowiązujących dotychczas przepisów ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, w tym w sprawach, które są gotowe do rozpoznania na rozprawie, a także w sprawach, w których po zamknięciu rozprawy nie nastąpiło jeszcze publiczne ogłoszenie orzeczenia. Analizowana regulacja, rozpatrywana na tle pozostałych przepisów UTK z 2016 r., stwarza istotne zagrożenie dla sprawności działania Trybunału Konstytucyjnego. W rezultacie dojdzie do nadmiernego przedłużenia wszystkich toczących się przed Trybunałem postępowań, co prowadzi do naruszenia wynikającego z Preambuły Konstytucji RP nakazu sprawnego i rzetelnego działania instytucji publicznych, a także wywodzonej z art. 2 Konstytucji RP zasady państwa prawnego oraz konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), w szczególności w przypadku spraw zainicjowanych przez sądy w trybie pytania prawnego. Kwestionowane przepisy podważają również pewność prawa i zaufanie obywatela do państwa w zakresie, w jakim dotyczą podmiotów inicjujących toczące się obecnie postępowania w sprawie skarg konstytucyjnych i wniosków. Ich wejście w życie będzie oznaczało konieczność ponownego rozpoznania sprawy przez nowo wyznaczony skład, a w konsekwencji nieproporcjonalne i całkowicie nieuzasadnione opóźnienie w wydaniu rozstrzygnięcia przez Trybunał, a także konieczność powtórzenia wszystkich dokonanych już przez uczestników postępowania czynności procesowych.

Analizowana regulacja stanowi przykład niedopuszczalnej w świetle art. 2 Konstytucji RP zmiany „reguł gry” w jej trakcie. Tymczasem, jak przyjmuje Trybunał Konstytucyjny, „każda [...] zmiana prawa oznacza zmianę reguł gry między rządzącymi i rządzonymi. Zmiana ta musi być dokonywana *fair play*, jeżeli ma być uznana za legitymowaną. Na to *fair play* składają się konstytucyjne zasady operowania prawem intertemporalnym. Reguły te oznaczają zatem poszanowanie uzasadnionych oczekiwań ukształtowanych przez dawne prawo”⁸. Oznacza to, że jednostka powinna mieć „możliwość określenia konsekwencji poszczególnych zachowań i zdarzeń na podstawie obowiązującego prawa, a także zasadnie oczekiwać, że prawodawca nie zmieni tego prawa w sposób arbitralny”⁹.

Kwestionowane przepisy stanowią również niedozwoloną w świetle art. 173 w zw. z art. 10 Konstytucji RP ingerencję władzy ustawodawczej w niezależność Trybunału Konstytucyjnego i naruszenie zasady jego odrębności od innych władz. Jak wspomniano, wymóg ponownego ustalenia składu orzekającego oznacza konieczność ponownego przeprowadzenia postępowania (rozpatrywania spraw od początku w zmienionym składzie) i jest wyrazem daleko idącej ingerencji ustawodawcy w proces orzekania przez Trybunał Konstytucyjny. Trudno wskazać przy tym racjonalne, tj. znajdujące oparcie w innych zasadach, normach lub wartościach konstytucyjnych, uzasadnienie dla obowiązku zmiany składu orzekającego w celu jego dostosowania do nowych przepisów na gruncie toczących się postępowań. Należy podkreślić, że skutkiem wejścia w życie analizowanej regulacji będzie konieczność wszczęcia na nowo istotnej liczby spraw toczących się obecnie przed Trybunałem, co stwarza poważne ryzyko paraliżu pracy tego konstytucyjnego organu i zagraża efektywności realizowanej przez niego ochrony konstytucyjnych praw i wolności jednostki.

⁸ Wyrok TK z 9 czerwca 2003 r., sygn. SK 12/03, OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 51.

⁹ P 43/11, P 3/00.

Z tego względu art. 83 ust. 1, art. 85, art. 86 i art. 87 UTK z 2016 r. należy uznać za sprzeczne z art. 2 Konstytucji, w szczególności wynikającą z niego zasadą prawidłowej legislacji nakazującą ustawodawcy zastosowanie należytych przepisów przejściowych, a także z wynikającą z Preambuły Konstytucji RP zasadą rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych, a także z art. 173 w zw. z art. 10 Konstytucji RP.

XIII. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 83 ust. 2 UTK z 2016 r. (pkt 11 petitum)

Zgodnie z art. 83 ust. 2 UTK z 2016 r. „Trybunał jest zobowiązany do rozstrzygnięcia spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie kwestionowanej ustawy w ciągu roku od dnia jej wejścia w życie” (art. 84 ust. 2 zd. 1 UTK z 2016 r.). Jednocześnie „termin jednego roku nie dotyczy spraw określonych w art. 84” (art. 83 ust. 2 zd. 2 UTK z 2016 r.), czyli spraw wszczętych na podstawie wniosku podmiotów wymienionych w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 Konstytucji RP.

Analizowany przepis nakłada na Trybunał Konstytucji obowiązek, który jest niemożliwy do zrealizowania. Rozpatrzenie wszystkich toczących się obecnie spraw zainicjowanych pytaniem prawnym lub skargą konstytucyjną w ciągu roku od dnia wejścia w życie UTK z 2016 r. nie jest wykonalne. Niewykonalność ta wynika, po pierwsze, z liczby spraw wymagających rozpatrzenia: zgodnie z *Komunikatem z 5 stycznia 2016 r. w sprawie wstępnych danych statystycznych o pracy Trybunału Konstytucyjnego w 2015 r.* w samym 2015 r. spraw zainicjowanych skargą konstytucyjną przekazanych do wstępnego rozpoznania było 408, a średni czas rozpoznania sprawy w postępowaniu merytorycznym wynosił 21 miesięcy, przy czym do rozpatrzenia merytorycznego z lat poprzednich pozostały 174 sprawy¹⁰. Po drugie, niewykonalność ta wynika z przewidzianych w art. 26 UTK z 2016 r. zasad ustalania składów orzekających. Przepis ten zakłada m.in., że rozpoznania sprawy w pełnym składzie może żądać trzech sędziów Trybunału. W pozostałych przypadkach o zgodności ustaw z Konstytucją RP orzeka skład pięciu sędziów, czyli 1/3 ogólnej liczby sędziów Trybunału. Istotnym problemem dla wykonalności obowiązku wskazanego w art. 83 ust. 2 UTK z 2016 r. jest także treść innych przepisów przejściowych, o czym była mowa w poprzednim punkcie *petitum*, której konsekwencją jest obowiązek rozpatrywania wielu spraw od nowa w zmienionym składzie TK.

Kwestionowana regulacja stanowi – wewnątrznie niespójną w świetle innych przepisów przejściowych – ingerencję w gwarantowaną konstytucyjnie niezależność Trybunału Konstytucyjnego w zakresie ustalania porządku rozpatrywania spraw, polegającą na ograniczeniu możliwości dokonywania przez Trybunał zmian w kolejności wyrokowania (np. w zależności od wagi rozpatrywanego problemu konstytucyjnego). Wymusza również nieuzasadniony pośpiech w ramach działalności orzeczniczej TK, co zagraża rzetelności jego funkcjonowania. Tymczasem, jak przyjmuje TK, „niezależność Trybunału wymaga zagwarantowania mu swobody orzekania nie tylko przez wykluczenie wpływu innych organów na treść jego orzeczeń, ale również na przebieg procedury ich wydawania”¹¹. Co więcej, nagromadzenie koniecznych do rozpatrzenia w ciągu roku od dnia wejścia w życie UTK z 2016 r. spraw z lat poprzednich uniemożliwi kontrolę konstytucyjności prawa

¹⁰http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/nie-tylko-dla-mediow/Wstepne_dane_o_dzialalnosci_Trybunalu_Konstytucyjnego_w_2015_r.pdf

¹¹ Wyrok TK z dnia 9 marca 2016 r., sygn. K 47/15.

stanowionego w tym okresie, co stanowi istotne zagrożenie dla sprawnego i rzetelnego wykonywania ustrojowych funkcji Trybunału (również w kolejnych latach), a w konsekwencji – dla prawidłowego funkcjonowania przewidzianych w Konstytucji RP mechanizmów ochrony konstytucyjnych praw i wolności jednostki. Artykuł 83 ust. 2 UTK z 2016 r. tworzy więc regulację dysfunkcyjną w stopniu uniemożliwiającym realizowanie przez TK jego konstytucyjnie określonych zadań, co przesądza o niezgodności tego przepisu z wynikającym z art. 2 Konstytucji RP i adresowanym do ustawodawcy obowiązkiem takiego ukształtowania systemu organów i instytucji realizujących zadania państwa, „aby nie prowadziło to do paraliżu działania organów państwa i występowania zjawisk dysfunkcji”¹², a także Preambułą Konstytucji RP. Nie jest również jasne, jakie będą skutki uchybienia wskazanemu w art. 83 ust. 2 ustawy rocznemu terminowi rozpatrzenia sprawy.

Z powyższych względów art. 83 ust. 2 UTK z 2016 r. należy uznać za sprzeczny z wynikającą z Preambuły Konstytucji RP zasadą rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych, a także z art. 2, art. 173 w zw. z art. 10 Konstytucji RP.

XIV. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 84 UTK z 2016 r. (pkt 12 petitum)

W myśl art. 84 ust. 1 UTK z 2016 r. „w przypadku wniosków złożonych przez podmioty, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1–5 Konstytucji, nierozstrzygniętych przed dniem wejścia w życie ustawy, Trybunał, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zawiesza postępowania na 6 miesięcy i wzywa do uzupełnienia wniosków według wymogów określonych w art. 33 ust. 2–5”. Natomiast zgodnie z art. 84 ust. 2 UTK z 2016 r. „jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 1, zostanie uzupełniony zgodnie z wymogami określonymi w art. 33 ust. 2–5, po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1, Trybunał postanawia o podjęciu zawieszzonego postępowania. W przeciwnym razie postępowanie umarza się”.

Obligatoryjne zawieszenie postępowania na okres 6 miesięcy w celu dostosowania wniosków złożonych przed wejściem w życie UTK z 2016 r. do wymogów wynikających z jej przepisów pod rygorem umorzenia postępowania stanowi niedopuszczalne ograniczenie konstytucyjnego prawa do inicjowania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, przysługującego podmiotom wymienionym w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 Konstytucji RP. Analizowana regulacja bazuje na pozbawionym racjonalnego uzasadnienia założeniu, że – po pierwsze – wszystkie złożone w tym trybie wnioski o kontrolę konstytucyjności prawa dotknięte są brakami wymagającymi uzupełnienia oraz – po drugie – że do ich uzupełnienia konieczne jest zapewnienie wnioskodawcom długiego 6-miesięcznego terminu, a także – przede wszystkim – że do wniosków tych nie powinno się zastosować przepisów dotychczasowych. Termin ten w połączeniu z liczbą spraw objętych dyspozycją art. 84 ust. 1 UTK z 2016 r. doprowadzi do istotnego obniżenia efektywności rozpatrywania wniosków przez Trybunał, a w konsekwencji – wpłynie negatywnie na rzetelność jego funkcjonowania i możliwość prawidłowego, płynnego wykonywania jego ustrojowych zadań. Okres spoczywania wniosków należy również uznać za nieproporcjonalnie długi, a zarzut jego nieproporcjonalnej długości dodatkowo uzasadnia fakt, że ustawodawca nie przewidział możliwości podjęcia

---

¹² Wyrok TK w sprawie K 24/08.

zawieszono go postępowania w razie wcześniejszego uzupełnienia ewentualnych braków przez wnioskodawcę.

Projektowana regulacja stanowi niedozwoloną w świetle konstytucyjnych standardów niezależności Trybunału Konstytucyjnego i niezawisłości sędziów (art. 173 w zw. z art. 10, art. 195 ust. 1 Konstytucji RP) ingerencję ustawodawcy w działalność orzeczniczą Trybunału Konstytucyjnego. Wyłącznie do składu orzekającego należy bowiem każdorazowa ocena czy dany wniosek dotknięty jest brakami wymagającymi uzupełnienia dla nadania mu dalszego biegu. Ocena ta następuje *a casu ad casum*, na podstawie analizy treści wniosku oraz materiału dowodowego zgromadzonego w danej sprawie, dokonywanej przez skład sędziowski wyznaczony do jej rozpoznania.

Przepis art. 84 UTK z 2016 r. narusza wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP zasadę pewności prawa i zaufania obywatela do państwa, nakazuje bowiem stosować nowo ustanawiane wymogi do wniosków prawidłowo wniesionych pod rządami poprzednio obowiązujących przepisów, stąd należy także wywieść wniosek o naruszeniu zasady prawidłowej legislacji. W momencie składania wniosków wymogi te nie były – i nie mogły być – znane podmiotom inicjującym postępowania. Wskutek wejścia w życie kwestionowanego przepisu podmioty te zostaną obciążone negatywnymi konsekwencjami zmiany prawa dokonanej po prawidłowym zainicjowaniu przez nie postępowania przed TK, zmiany, której nie były w stanie przewidzieć. Konsekwencje te wyrażają się nie tylko w konieczności dostosowania wniosków do nowych wymogów, ale przede wszystkim w istotnym opóźnieniu rozstrzygnięcia sprawy. Każde postępowanie zainicjowane wnioskiem podmiotu wymienionego w art. 191 ust. 1 pkt 1-5 Konstytucji RP ulegnie bowiem obligatoryjnemu przedłużeniu co najmniej o 6-miesięczny okres zawieszenia, a moment wydania rozstrzygnięcia zostanie opóźniony w czasie ze względów niezajdujących uzasadnienia w jakichkolwiek wartościach, normach lub zasadach konstytucyjnych. Niektóre ze spraw, wszczętych prawidłowo na gruncie obowiązującej ustawy o TK, zostanie obligatoryjnie umorzonych na podstawie art. 84 ust. 2 UTK z 2016 r. Zastosowanie tak daleko idącej, dotkliwej dla obywateli oraz ich organizacji, sankcji nie znajduje uzasadnienia w wartościach, normach i zasadach konstytucyjnych (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Stanowi wręcz przejaw procesowej „represji” wobec obywateli i ich organizacji korzystających ze środków ochrony ich konstytucyjnych wolności i praw.

Z tego względu art. 84 ust. 1 i 2 UTK z 2016 r. należy uznać za sprzeczny z wynikającą z Preambuły Konstytucji RP zasadą rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych, z art. 2, art. 173 w zw. z art. 10, a także z art. 191 ust. 1 pkt 1 – 5 oraz z art. 195 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

XV. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 89 UTK z 2016 r. (pkt 13 petitum)

Zgodnie z art. 89 UTK z 2016 r. „W terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy ogłasza się rozstrzygnięcia Trybunału wydane przed dniem 20 lipca 2016 r. z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, z wyjątkiem rozstrzygnięć dotyczących aktów normatywnych, które utraciły moc obowiązującą.”.

Analizowany przepis – w ocenie Wnioskodawcy – jest sprzeczny zarówno z zasadą państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP), zasadą legalizmu (art. 7 Konstytucji RP), zgodnie z którą organy władzy

publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, jak i zasadą podziału władzy (art. 10 Konstytucji RP) oraz art. 190 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

Ustawodawca kreując tego rodzaju regulację ustawową, wyraźnie wykroczył ze swej – określonej konstytucyjnie – roli ustrojowej, wkraczając głęboko w obszar zastrzeżony w państwie prawnym dla władzy sądowniczej. Zasada podziału władzy oraz standardy parlamentarno – gabinetowego systemu rządów nie przewidują możliwości orzekania przez parlament o tym, czy i ewentualnie które orzeczenia TK zostały wydane z naruszeniem prawa. Podobnie jak – w szczególności wobec jednoznacznego brzmienia art. 190 ust. 2 Konstytucji RP – nie przewidują możliwości wybiórczego niepublikowania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Prawdziwy cel prawodawcy jest bowiem czytelny, przepis art. 89 UTK z 2016 r. ma stworzyć podstawy dla sankcjonowania odmowy publikacji wyroku K 47/15, dotyczącego derogowanej kwestionowaną ustawą UTK z 2015 r. Cel kwestionowanej regulacji, wskazuje jednoznacznie, że jest ona podszyta głębokim brakiem szacunku dla standardów państwa prawnego. Ze względu na pominięcie obowiązku publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2016 r. (sygn. K 47/15) w sprawie oceny konstytucyjności nowelizacji ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, kwestionowany przepis należy uznać za oczywiście sprzeczny z art. 190 ust. 1 i 2 oraz z art. 10 i art. 173 Konstytucji RP.

W związku z przywołanymi wyżej argumentami przepis art. 89 UTK z 2016 r. należy – w ocenie Wnioskodawcy – uznać za niezgodny z art. 2, art. 7, art. 10, art. 173 oraz art. 190 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

XVI. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 90 UTK z 2016 r. (pkt 14 petitum)

W myśl art. 90 UTK z 2016 r. *„sędziów Trybunału, którzy złożyli ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej, a do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie podjęli obowiązków sędziego, z dniem jej wejścia w życie prezes Trybunału włącza do składów orzekających i przydziela im sprawy”*.

Z wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2015 r. (K 34/15) oraz z dnia 9 grudnia 2015 r. (K 35/15) jednoznacznie wynika, że trzech sędziów wybranych przez Sejm VII kadencji zostało powołanych prawidłowo, zaś wybór trzech kolejnych – powołanych na te miejsca przez Sejm VIII kadencji na podstawie uznanego za niekonstytucyjny art. 137a ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 19 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1928) – jest niezgodny z art. 194 ust. 1 w zw. z art. 7 Konstytucji RP. Na mocy wyroków Trybunału Konstytucyjnego, które są ostateczne i którym przysługuje moc powszechnie obowiązująca (art. 190 ust. 1 Konstytucji RP) stwierdzono zatem, że sędziowie, o których mowa w art. 90 UTK z 2016 r. powołani zostali z naruszeniem ustawy zasadniczej. Nałożenie przez ustawodawcę na Prezesa Trybunału Konstytucyjnego obowiązku włączenia ich do składów orzekających i przydzielenia im spraw oznacza zatem zobowiązanie do działania z naruszeniem prawa, wbrew wywodzonym z art. 2 i art. 7 Konstytucji RP zasadom legalizmu (wymóg działania na podstawie prawa) i praworządności (wymóg przestrzegania prawa).

Znamiona działania naruszającego art. 2 i art. 7 Konstytucji RP nosi również sam fakt nałożenia tego obowiązku na Prezesa TK przez ustawodawcę. Kwestionowany przepis stanowi bowiem w istocie próbę usankcjonowania przez ustawodawcę stanu niezgodności z Konstytucją RP, wywołanego przez

powołanie przez Sejm VIII kadencji trzech „nadliczbowych” sędziów Trybunału na miejsca uprzednio już prawidłowo obsadzone przez Sejm VII kadencji oraz próbę ustawowego przypisania aktowi ślubowania złożonego przez nich wobec Prezydenta RP (a pośrednio – również odmowy jego przyjęcia od sędziów prawidłowo wybranych) znaczenia sprzecznego z dyspozycją art. 194 ust. 1 Konstytucji RP. O powołaniu sędziego TK – o czym literalnie przesądza art. 194 ust. 1 Konstytucji RP, jak i TK w swoim orzecznictwie (K 34/15, K 35/15, K 47/15) – decyduje moment jego wyboru przez Sejm, nie zaś moment złożenia ślubowania przed Prezydentem RP. Kwestionowana regulacja stanowi także nadmierną ingerencję władzy ustawodawczej w niezależność władzy sądowniczej, co uzasadnia postawienie zarzutu naruszenia art. 173 w zw. z art. 10 Konstytucji RP.

Z tego względu art. 90 UTK z 2016 r. należy uznać za spreczny z art. 2, art. 7, art. 10, art. 173 oraz art. 194 ust. 1 Konstytucji RP.

XVII. Uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją RP przepisu art. 92 UTK z 2016 r. (pkt 15 petitum)

Zgodnie z art. 92 UTK z 2016 r. wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Okres *vacatio legis* ustanawiany w analizowanym przepisie – ze względu na zakres wprowadzanych zmian oraz fakt, że ustawa stanowi nową regulację i zastępuje obowiązującą dotychczas UTK z 2015 r. – należy uznać za stanowczo zbyt krótki z punktu widzenia standardów demokratycznego państwa prawnego oraz wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP zasad prawidłowej legislacji i odpowiedniej *vacatio legis*. Istotą nakazu dochowania odpowiedniego okresu dostosowawczego jest wymóg stworzenia zainteresowanym podmiotom możliwości przystosowania się do nowej sytuacji prawnej wykreowanej przez zmieniane przepisy. O tym, co w przypadku danej regulacji kryje się pod wymogiem „odpowiedniości” decyduje kontekst konkretnego przypadku, jednak co do zasady ustawodawca powinien uwzględnić treść nowych przepisów oraz stopień ich ingerencji w sytuację prawną ich adresatów. Ilekroć wprowadzane przez ustawodawcę zmiany wymagają przygotowania się do prawidłowej realizacji nowych obowiązków, okres *vacatio legis* powinien być odpowiednio – a więc proporcjonalnie do głębokości i zakresu dokonywanych zmian – długi. Z punktu widzenia adresatów kwestionowanych przepisów, w tym z punktu widzenia prawidłowości funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego, 14-dniowy okres dostosowawczy nie spełnia wymogów wynikających z art. 2 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się na temat odpowiedniej długości okresu *vacatio legis* w odniesieniu do zmian ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w orzeczeniu K 47/15. Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu tego orzeczenia jest aktualna także na gruncie kwestionowanego w niniejszej sprawie art. 92 UTK z 2016 r.

Z tego względu art. 92 ustawy należy uznać za oczywiście spreczny z art. 2 Konstytucji RP.

XVIII. Skutki wyroku TK w niniejszej sprawie

Z uwagi na złożoność problemów konstytucyjnych i intertemporalnych wynikających z uchwalenia i wejścia w życie UTK z 2016 r., procesu kontroli jej konstytucyjności, a także skutków orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wydanego w efekcie rozpoznania niniejszego wniosku, zasadne jest

odniesienie się do kwestii związanych z tym konsekwencji prawnych dotyczących podstaw prawnych dalszej działalności orzeczniczej TK.

W przypadku uwzględnienia przez Trybunał Konstytucyjny zarzutów składających się na pkt 1 *petitum* wniosku – zakładając wydanie wyroku w okresie *vacatio legis* kwestionowanej ustawy – UTK z 2016 r. nie wejdzie w życie, a po wydaniu orzeczenia Trybunał Konstytucyjny będzie mógł prowadzić działalność orzeczniczą w oparciu o przepisy Konstytucji RP oraz UTK z 2015 r. (w brzmieniu uwzględniającym nowelizację oraz wyroki TK w sprawach K 34/15, K 35/15 i K 47/15).

W przypadku uwzględnienia przez Trybunał Konstytucyjny zarzutów składających się na pkt 2 i n. *petitum* wniosku – zakładając wydanie wyroku w okresie *vacatio legis* kwestionowanej ustawy – UTK z 2016 r. weszłyby w życie, ale jej treść normatywna, po stwierdzeniu niekonstytucyjności przepisów wskazanych w niniejszym wniosku, w istocie odpowiadałaby regulacji UTK z 1997 r. Biorąc pod uwagę, że Konstytucja RP i UTK z 1997 r. przez niemal dwie dekady gwarantowały prawidłowe funkcjonowanie systemu kontroli konstytucyjności prawa w Polsce, UTK z 2016 r., pozbawiona przepisów wątpliwych konstytucyjnie, również mogłaby stanowić wystarczającą podstawę ustawową dla niezakłóconej działalności Trybunału Konstytucyjnego w przyszłości.

Jeżeli natomiast wyrok Trybunału Konstytucyjnego zostałby wydany po upływie okresu *vacatio legis*, UTK z 2016 r. weszłyby w życie i cieszyłyby się domniemaniem konstytucyjności prawa. Zakwestionowane przepisy UTK z 2016 r. nie powinny jednak – w ocenie Wnioskodawcy – stawać się podstawą orzeczenia w niniejszej sprawie. Powszechnie obowiązujące domniemanie konstytucyjności nie wiąże bowiem TK w zakresie dotyczącym przepisów poddanych procesowi kontroli konstytucyjności prawa. Wnioskodawca na wstępie wniósł zatem, aby Trybunał Konstytucyjny – działając na podstawie art. 188 pkt 1 w związku z art. 8 ust. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji RP – rozpoznał niniejszy wniosek w oparciu o bezpośrednio stosowane przepisy Konstytucji RP¹³, z pominięciem zaskarżonych przepisów UTK z 2016 r. Ich uwzględnienie, zwłaszcza w odniesieniu do przepisów proceduralnych oraz przejściowych, uniemożliwiłoby bowiem dokonanie kontroli konstytucyjności UTK z 2016 r., a tym samym realizacji konstytucyjnych kompetencji Trybunału Konstytucyjnego. Przepis art. 197 Konstytucji RP stanowi, że organizację oraz tryb postępowania przed Trybunałem określa ustawa. Jednak w sytuacji, gdy delegacja ta realizowana jest przez ustawodawcę w sposób uniemożliwiający sprawne i rzetelne działanie, Trybunał Konstytucyjny – działając na podstawie art. 188 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 2 i art. 195 ust. 1 Konstytucji – może orzec z pominięciem wątpliwych przepisów, kierując się obowiązkiem ochrony podstawowych zasad i norm Konstytucji RP.

* * *

Na marginesie uzasadnienia niniejszego wniosku o kontrolę konstytucyjności UTK z 2016 r., należy zwrócić uwagę, że kwestionowana ustawa daleko odbiega od wytycznych wynikających z opinii

---

¹³ Szerzej zob. A. Mączyński, A. Łyszkowska, *Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP przez Trybunał Konstytucyjny* [w:] *Bezpośrednie stosowanie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. K. Działocha, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2005, s. 25 – 51.

Europejskiej Komisji na rzecz Demokracji (Komisja Wenecka) przyjętej na sesji plenarnej w dniach 11 – 12 marca 2016 r. (opinia nr 833/2015).

W załączeniu:

- 1) Wykaz posłów popierających wniosek

(Wnioskodawca pragnie wyjaśnić, że podpisy znajdujące się pod pozycją 26 i 46 zostały wykreślone z uwagi na omyłkowe dwukrotne złożenie podpisów przez posłów. W nagłówku strony zawierającej listę podpisów poselskich pod wnioskiem przedstawiciel wnioskodawcy wpisał ręcznie dzień przyjęcia UTK z 2016 r. oraz pozycję Dziennika Ustaw, w którym ustawa ta została opublikowana).

- 2) 9 egz. wniosku wraz z załącznikami.